

Fra Vincent van Gogh og Virginia Woolf til en Säpostrisser, der ikke ville noget godt

TESTAMENTET VILLE kunne gøre dem alle rige. Det var ingen i lokalet uvidende om, men der var heller ingen, der kunne vide noget med sikkerhed. Grandonkel Sverre havde altid været en egensindig herre. Desuden var han ifølge loven ikke pligtig til at testamentere en øre til familien, idet han af indlysende grunde ikke havde nogen livsarvinger. Men i værste fald ukendte elskere. Hans liv havde været fuldt af den slags hemmeligheder, der kan være i de bedste familier, men som man nødig taler om. Der stod meget på spil, og kun to af de forsamlede arvinger vidste, hvilken kolossal skuffelse der ventede i hvert fald nogle i familien.

De sad lidt trangt i advokat Henning Sjöstrands gamle kontor på Strandvägen, der nu var blevet privatbolig og dermed ikke længere tjente som ureglementeret erhvervslokale.

Lokalet føltes lummert og indelukket, selvom et vindue stod på vid gab, og forårsvejret fremturede med at være køligt. Måske var det bare spændingen eller rettere anspændtheden ved tanken om, at hvad der end skete, måtte og skulle man optræde behersket og ikke med den mindste mine røbe hverken skuffelse eller glæde. Og da slet ikke skadefryd. De bitre erfaringers sår fra sidste store arveskifte var endnu ikke lægt.

Den elegant klædte familie sad rundt om i de to store sofaer og lænestolene, med Ramlösa på småborde foran advokatens tunge

mahogniskrivebord, der var et levn fra advokatfirmaets pionertid. Teenagerne var dog i cowboybukser, om end dyre cowboybukser med svaj, som afgjort ikke var amerikanske. Mændene var i moderigtige jakkesæt, smalle om livet og med svaj i buksebenene, bortset fra morbror Hans Olaf, der markerede sin kunstneriske egenart med grøn fløjlsjakke og skjorte uden slips. Kvinderne var i spadseredragter, som skulle de snarere ud at gå eller på rejse end optræde i en mere socialt krævende sammenhæng. Alle var mødt op, undtagen mormor Christa og Rosas mand, lord Turnbull; ingen af de to havde jo nogen grund til at forvente at få del i arven.

Så samlet havde familien ikke været siden julemiddagene i Salt-sjöbaden i grandonkel Oscars tid, før de bitre år med arvestriden, der fulgte efter hans pludselige og desværre helt uforberedte død. Han havde ikke skrevet testamente.

Og nu ville de meget snart – hvor lang tid tager det at læse et testamente op, et kvarter, tyve minutter? – blive rige. Eller skuffede. I begge tilfælde uden at vise det med den mindste mine.

“Jamen, så lad os komme til sagen,” sagde advokaten, klemte med en noget overdreven gestus monoklen fast og lod blikket glide hen over forsamlingens stift udtryksløse ansigter.

Han tog nogle papirer ud af en tynd dokumentmappe af smaragdgrønt strudseskind og stakkede dem sammen mod skrivebordets blanke plade.

Der var tilsyneladende kun tre-fire ark, altså et kortfattet testamente. Set med optimistiske øjne kunne det ligne et godt tegn: Alle deler ligeligt, husholdersken får 25.000.

Men var man pessimistisk anlagt, kunne det tynde testamente lige så godt tolkes stik modsat: Piffé og Jean-Louis, mine to kæreste elskere, deler det hele ligeligt, husholdersken får 25.000.

Advokaten havde ubevidst trukket spændingen ud, eller måske var det med vilje. Det var svært at afgøre, han havde en del velkendte teatraliske tilbøjeligheder. Han rømmede sig og stakkede igen arkene i det tynde testamente mod skrivebordet.

“Som De måske forstår, har diplomingeniør Lauritzen forfattet

sit testamente på et noget bedaget norsk. Jeg vil nødigt blamere mig i denne kreds med at mishandle dette smukke sprog, men det problem kan min fuldmægtig her meget praktisk løse. Eric, vil du være så venlig at læse testamentet op?”

Eric tørrede hurtigt håndfladerne i buksebenene, inden han gik hen til det store skrivebord, satte sig og tog imod papirerne. Han havde det frygtelig skidt med det, han vidste jo besked.

“Ved min fornufsts fulde brug,” begyndte han, nippede til mineralvanden og startede forfra. *“Ved min fornufsts fulde brug erklærer jeg hermed følgende for min sidste vilje ...”*

Forsamlingen sad som forstenet, selv teenagerne.

“... at samtlige mine aktier og andre værdipapirer såvel som ordener, smykker og lignende værdigenstande skal realiseres forud for skiftet. Det samme gælder alle mine kunstværker, dog med visse nedenfor anførte undtagelser, og alt inventar, for så vidt som det har nogen salgsværdi. Derved fremkommer en eksakt sum penge, som praktisk nok kan fordeles matematisk. Det skal ske som følger:

Anden generation, hvormed jeg mener mine brødres børn Johanne, Rosa, Héléne, Carl Lauritz og Hans Olaf arver ligeligt 50 procent af den dermed fremkomne kontantsum.”

Eric tog en forsigtig tår mineralvand, inden han fortsatte. Han turde ikke se på sin mor, selvom det var hende, han mente at have hørt udstøde et lettelsens suk. Lige nu troede hun, at hun havde arvet lidt over ti millioner, så hun på stedet kunne dreje nøglen om til ejendoms-mæglergesjæften og emigrere til Caribien.

“De resterende 50 procent af kontantsummen skal deles ligeligt mellem de unge i tredje generation. Dermed mener jeg Elizabeth Turnbull, Solveig og Ariadne Lauritzen, Henning, Eilert, Ola og Sebastian Lauritzen, Peter Turnbull, Eric Letang og Axel Lauritsen, født Hansson.”

Ingen af slægtningene i lokalet fortrak en mine, men alligevel var lettelsen så følelig som en sval brise fra det åbne vindue. Ingen kunne tro andet, end at det var overstået. Men lige om lidt ventede chokket, det som kun Eric selv og fætter Henning kendte til.

Der var opstået små, næsten umærkelige bevægelser i lokalet, og der blev udvekslet nogle flygtige og diskrete smil.

Eric rømmede sig demonstrativt, inden han fortsatte:

“Og nu til særlige legater samt undtagelser fra ovennævnte bestemmelser.”

Forsamlingen stivnede igen.

At husholdersken fik et legat på hele 100.000 forekom nok en og anden vel rundhåndet, det var jo lig med livslang forsørgelse. Men det var selvfølgelig til at leve med.

At et økonomisk værdiløst billede malet af grandonkel Sverre selv for over halvtreds år siden, “Aften ved havnen i Brighton” eller noget i den stil, skulle tilfalde Eric, var højst en smule suspekt.

At Henning skulle have et hæsligt maleri af arbejdere på vej gennem morgendisen mod rygende fabriksskorstene, var håndører i sammenhængen, selvom det var ret værdifuldt, en Amelin.

Lettelsen bredte sig atter i lokalet.

Advokat Sjöstrand gav Eric et diskret puf med albuen for at få ham til at fortsætte.

En tanke fór gennem Erics hoved, nemlig at grandonkel Sverre måtte have været helt på det rene med, hvor nærmest satanisk det var at gemme skuffelsen til sidst.

Han var atter nødt til at rømme sig demonstrativt og ligefrem hæve hånden for at standse den lette summen, der var begyndt at brede sig i lokalet, inden han fortsatte.

“Endelig, stadig ved min fornufts fulde brug,” læste han med den noget højere stemme, som den følgende besked ligesom krævede, eller for at betone, at grandonkel Sverre faktisk ironiserede efter sin død, *“er det min sidste vilje, at de to malerier af Vincent van Gogh, udstillet i London i 1912, som altid har hængt i salonens niche sammen med mit eget maleri fra Brighton, doneres uden forbehold til Rijksmuseum i Amsterdam ...”*

Arvingerne i lokalet havde atter anlagt stive teatermasker. Der hørtes ingen fortvivlede skrig, ingen lydelige suk, ikke engang fra

teenagerne. Men de forstod måske ikke, hvad der lige var sket, de talte jo ikke norsk.

Eric skævede, så umærkeligt han kunne, til sin mor. Hun forstod det, hun var skrap til hovedregning og klar over, at hun ikke havde arvet lidt over ti millioner, men måske kun sølle to millioner eller endnu mindre.

Nu var det bare om at få læst færdig.

“Undskyld mig, kære familie, men grandonkel Sverre har en tilføjelse mere,” påpegede Eric og satte dermed en øjeblikkelig stopper for tilløbet til upassende mumlen.

“Jeg læser videre, selve afslutningen ...”

Resignerede blikke.

Efter det her kunne det alligevel ikke blive værre.

“Stadig ved min fornufts fulde brug og som min absolut sidste vilje er det mit ønske, at hele familien denne dag dinerer i mit hjem. Middagen vil være omhyggeligt forberedt af advokatfirmaet Henning Sjöstrand. Udgifterne dækkes naturligvis af mig – nå ja, i hvert fald af mit dødsbo.

Jeg ønsker at blive stedt til hvile i familiegravstedet i Saltsjöbaden. Mit legeme skal kremeres.

Stockholm den 20. juni 1970, underskriftens ægthed bevidnes og så videre.”

Skramlen med stole, da de forsamlede arvinger rejste sig. Enkelte små ironiske smil hist og pist, en del hårdt sammenbidte kæber. Hvis nogen pønsede på at indlede den lange proces, det var at forsøge at få et formelt set ulasteligt testamente omstødt, var det ikke en kamp, der ville begynde nu og her. Ikke engang under den noget overraskende souper, der ventede i den statelige, men noget forfaldne lejlighed på Norr Mälarstrand. For den var alle selvsagt nødt til at møde op til senere på aftenen.

Alle undtagen kusine Elizabeth, åbenbart. Hun teaterhviskede, noget kværuletantisk, at hun altså var nødt til at flyve til Edinburgh via London allerede først på aftenen. En af hendes veninder skulle giftes næste dag i godsets eget kapel, og sådan noget kunne man

ikke blive væk fra bare på grund af en begravelsesmiddag. De levende gik vel trods alt forud for de døde?

Hendes mor, tante Rosa, indlod sig ikke på nogen diskussion, men rystede bare på hovedet.

Arvingerne drog af i smågrupper uden at sige andet end de sædvanlige høflighedsfraser til hinanden. Enkelte udvekslede kindkys. Ingen lod sig mærke med at have mistet omkring 100 millioner. Eller måske ligefrem mere; det var flere år siden, Sotheby's i London havde solgt en van Gogh af sammenligneligt format, og hvor priserne lå i dag, var ikke til at vide.

Eric og Henning listede af sammen, så snart de fik chancen. Tudor Arms, Hennings yndlingspub i Stockholm, lå et par karrierer oppe ad Grevgatan, praktisk talt lige rundt om hjørnet. Det var der, de havde sluttet en form for separاتفred, efter at de til gensidig forbløffelse var stødt på hinanden til en Vietnamdemonstration i forsommeren 1968, dengang i de rosenrøde drømmes tid, da alt var muligt.

“Nå, fuldmægtig,” sagde Henning, da de drejede om hjørnet fra Strandvägen. “Hvor mange knaster giver det?”

“Mener du i alt eller til dig selv?”

“Os i ‘tredje generation’, dig og mig og teenagerne. Per snude.”

“To-tre årslønninger for en middelmådig advokat. Efter at der er betalt arveafgift.”

“Og før?”

“Cirka det dobbelte. Hvorfor det?”

“Gælder det også mig, der er skattepligtig i Danmark?”

“Det tør jeg ikke sige på stående fod. Sverige og Danmark har en del dobbeltbeskatningsaftaler, og jeg vil tro, at du med velvilig juridisk assistance kan få det drejet, så du betaler dansk arveafgift. Helt nemt bliver det dog ikke, du har jo arvet her i Sverige. Men hvorfor denne pludselige interesse for kapitalismens finesser, kammerat?”

Henning grinede af det lille hib og rystede på hovedet, men svarede ikke, da de trådte ind i den tyndt besatte, men godt tilrø-

gede pub. De satte sig i en bås med skotskternet betræk, måske den samme som de havde siddet i første gang i 1968. Henning gik op til bardisken og bestilte sit sædvanlige engelske øl, konverserede med bartenderen på sit udsøgte engelsk, men bar selv ølkrusene hen til deres bås.

De skålede for grandonkel Sverre.

“Og hvad vil du gøre med din arv?” spurgte Henning, som om det var et helt naturligt spørgsmål kammerater imellem.

“Donere halvdelen til FNL og Palæstinainsamlingen, betale lidt gæld og sætte resten i banken. Hvad med dig?”

Henning svarede tøvende:

“Du ved, kammeraterne i København giver efterhånden altid halvdelen af vores indtægter til PFLP. Siden sidste år har PFLP fået hver en øre.”

“PFLP, altså Popular Front for Liberation of Palestine? Ikke PLO, ikke Al Fatah, ikke FNL, men udelukkende PFLP?”

“Right! Udelukkende PFLP!”

“Er det jeres nye, demokratisk vedtagne kurs?”

Henning lyttede efter et ironisk tonefald i spørgsmålet uden at finde det, nikkede og hævdede ølkruset.

“Dengang vi sad oppe hos grandonkel Sverre, og han lod os vælge hver sit maleri, følte det, som om vi gjorde det eneste rigtige,” sagde han.

Eric havde også tænkt over det.

Det var i sommeren 68, ja netop *den* sommer. Grandonkel Sverre havde, stadig slank, elegant og veltrænet – han tilbragte sikkert mindst en time om dagen i sit private “gymnasium” – indkaldt Henning og Eric til et møde mellem kun de tre. Han selv og en repræsentant for hver af de stridende fløje i familien, som han udtrykte det.

Denne gang skulle det ikke komme til sådan en frygtelig arvestrid, som da hans brødre, Lauritz og Oscar, på grund af deres forestillinger om egen udødelighed begge var så uforsigtige lige pludselig at dø uden at efterlade sig et testamente. Det havde som

alt for bekendt haft katastrofale følger. Ikke blot økonomisk, i og med at al energi gik til at skændes og betale horden af skamløse advokater, der hellere end gerne trak tvisten længst muligt ud. Men frem for alt rent menneskeligt, fordi det smadrede familiesammenholdet. Denne gang skulle man forsøge at klynke i det mindste nogle af skårene, erklærede grandonkel Sverre, for han havde endelig, om end lidt sent, erkendt, at han ikke var udødelig, lige så lidt som sine brødre. Testamente, altså. Styr på tingene.

Men først et lille særarrangement. De måtte hver især vælge et billede til sig selv. Han havde slået plat og krone om rækkefølgen, Eric skulle vælge først.

De sad med en øl i grandonkel Sverres "hyggeniche" i salonen, hans yndlingsplads under tre store malerier. To af Vincent van Gogh og et af ham selv, det eneste der var tilbage fra hans tid som kunstmaler.

Eric valgte grandonkel Sverres eget maleri, "Night in Brighton". Henning forstod budskabet og bad om hjælp til at vælge et af de andre malerier i lejligheden i stedet for et af de to tilbageværende i nichen.

Grandonkel Sverre spurgte nærmest undseligt, om de vidste, hvad de gjorde. Det vidste de godt: Et oliemaleri af van Gogh i den størrelse var sikkert over halvtreds millioner værd, hvis man solgte det på en international auktion, hvorefter det ville ende hos en oliemillionær i Texas.

Men nu var sagen altså den, at de var socialister. Og van Gogh tilhørte ikke kun kunsthistorien, men også folket. Ergo hørte van Gogh ikke hjemme i Texas, men på Rijksmuseum i Amsterdam.

Den gamle mand sympatiserede med dem, det var det klare indtryk, de forlod ham med. Måske tænkte han også, at tingene på en eller anden måde ville falde til ro, nu hvor ingen af fløjene i arvestriden løb med det mest værdifulde. Desuden var det jo en repræsentant for hver side, der var kommet med det beundringsværdige forslag at skænke disse enestående malerier til menneskeheden frem for til privatkapitalen. Uanset hvad havde han i

hvert fald skrevet sig den noget spontane overenskomst bag øret og indføjte den i testamentet.

Og nu sad de her nogle år senere på en tilrøget pub i Stockholm med resultatet af deres socialistiske ædelmod.

Henning syntes, de havde handlet rigtigt dengang, selvom beslutningen havde virket mere oplagt på det tidspunkt. I dag var den måske knap så indlysende, i dag betød den fem millioner dollars mindre til PFLP. Men det kunne man ikke vide dengang, i 1968.

Eric tænkte i lidt andre baner. Måske skulle man ligefrem være taknemmelig for ikke at eje en van Gogh. For tænk at have sådan et maleri hængende hjemme på væggen, vel vidende at det var, man kunne for ræsonnementets skyld sige fem millioner dollars værd, selvom dagsprisen sikkert var endnu højere. Det ville hænge der som en hån mod alle socialistiske principper – alene det, at de begge to selvfølgelig var imod arveretten. Og hver eneste dag måtte man spørge sig selv, om ikke man burde donere maleriet til et hollandsk museum. Eller finde på et mere eller mindre tarveligt kompromis. Tilbyde Rijksmuseum at købe maleriet “billigt” for kun en million dollars? Og bagefter donere halvdelen til FNL, eller for den sags skyld PFLP? Eller hvorfor ikke to millioner?

Det var skønt at være sluppet for den moralske katterpine.

De skiftede samtaleemne, eller i hvert fald perspektiv. Stod det virkelig så sørgeligt til, at de var familiens eneste socialister? Var sandheden den kynisk dystre, at akkumuleret rigdom ligesom per psykologisk automatik forvandlede folk, også tilsyneladende flinke folk, til højreorienterede egoister? Var den ideologiske orientering i alt væsentligt styret af ens egen klasseinteresse?

Selvfølgelig ikke, hævdede Eric. Tag mormor Christa, for eksempel. Hun var mildest talt født ind i overklassen, men havde lige siden teenagealderen været socialist, eller “bolsjevik”, som hun altid kaldte sig. Født friherreinde von Moltke, men bolsjevik, i de senere år unægtelig salonbolsjevik. Men hvis mormor Christa var kommet til kort med noget i livet, ud over revolutionen i Berlin

efter første verdenskrig, så var det at give sit grundlæggende menneskesyn videre til sine børn. De var så sandelig ikke blevet bolsjevikker. Født rige var de jo, en nyrigdom, som deres far Oscar og hans brødre havde arbejdet sig til med flid, talent og held.

Morbror Hans Olaf, kunstneren, var måske socialdemokrat; hans samlever, Alice Tham, var i hvert fald. I de kunstnerkredse, de færdedes i, kunne man ikke være højreorienteret. Men morbror Carl Lauritz og mor Hélène stod politisk betydelig nærmere på Ivan den Grusomme end på Lenin.

Følgelig var han selv og lillebror Acke vokset op i et højrefløjsmiljø. Hvad der ikke havde hindret ham i at blive så “venstrestremtremistisk”, som mor Hélène kaldte det, at hun skammede sig over ham. Lillebror Acke var på ingen måde inficeret med den slags uhyrligheder. Han havde kun ét eneste politisk engagement, hvis man da kunne kalde det dét: Han gik nemlig rundt og ønskede mormor Christa død, så han kunne blive økonomisk uafhængig, inden han blev nødt til at forsørge sig selv. “Kan kællingen ikke snart kradse af”, lød et af hans mindre indtagende omkvæd. Lille mors eneste trøst i den sammenhæng var, at den der pinlige venstrestremisme hos den ældste søn i det mindste ikke kunne ses udenpå.

Han knipsede et imaginært støvkorn af jakkens ene skulderpude, rettede på slipseknuden mellem de høje kravesnipper og pillede ved kravenålen. Lige nu var han klædt ud som modebevidst kendisadvokat, bemærkede han.

Henning lo af vitsen. Han var også selv klædt ud, nærmest som en form for engelsk gentleman. Eller ved nærmere eftertanke var det ikke forklædning, Henning var både gentleman og officer i virkeligheden. Det var sådan set den perfekte rolle.

Også det var en del af de danske kammeraters strategi. Alle i deres hemmelige celle var forklædt. Om ikke andet var det en glimrende taktik til at undgå fysisk konfrontation med politiet til demonstrationerne i København. Der lagde de danske strømere nemlig ikke fingrene imellem, de var stadig lige så brutale, som

det svenske politi havde været frem til 1968, hvor FNL-grupperne og politiledelsen i Stockholm forhandlede sig frem til en slags våbenstilstand.

De bestilte en ny omgang engelsk øl. Denne gang var det Henning, der benyttede anledningen til at skifte samtaleemne.

“Vi har faktisk noget at fejre i dag,” sagde han og hævede sin pint. “I går anholdt tyskerne fire nye terrorister. Så er det måske endelig slut med det reaktionære halløj.”

De skålede, næsten højtideligt. De var uenige om både det ene og det andet. Men enige på det her punkt. Baader-Meinhof-banden, “Rote Armee Fraktion”, skadede socialismens sag næsten lige så meget som Sovjetunionen.

“Jeg har måske aldrig fortalt,” sagde Eric, da de havde stillet ølkrusene fra sig, “at jeg faktisk har mødt Ulrike Meinhof et par gange. Og tilmed et par andre af de der tyske galninge, Andreas Baader, Holger Meins og Gudrun Ensslin.”

“*Hvad* har du?!”

“Ja, du hørte rigtigt. Første gang jeg mødte Ulrike Meinhof, var i Hamborg foråret 69. Før hun var gået over til terrorisme. Anden gang var i Jordan året efter. Du ved, den forrykte sommer med flykapringerne, Sorte September og alt det. Men det er en lang historie, den tager vi en anden gang. Jeg kom til at tænke på noget helt andet.”

“Ja?”

De skævede begge til klokken.

“Du husker vel, at grandonkel Sverre insisterede på at bære rød butterfly til smokingen?”

“Du ved jo godt, at jeg ikke var med til de der juleaftener efter elleve-tolvårsalderen.”

Eric ignorerede hentydningen til, hvordan og hvornår den store familiefejde startede.

“Vi må vel gå ud fra, at den står på smoking til middagen i aften?”

“Joh, men så skal jeg først ud og leje en.”

“Det behøver du ikke, jeg har lige købt en ny, men har stadig

den gamle, og vi passer vel så nogenlunde tøj sammen. Men altså, lad os smutte forbi NK begge to og købe en rød butterfly.”

“Rød butterfly til smoking? En lille socialistisk markering? Lille hævn er også hævn, som bondemanden sagde, da han spyttede på naboens gris.”

“Klart. Men alle vil faktisk opfatte det som en elegant hyldest til grandonkel Sverre. Og forresten, hvis du stadig er i Stockholm i morgen efter arbejde, kan jeg fortælle om Ulrike Meinhof og den forrykte sommer 1970.”

***

Hun kaldte det at lave film, når hun i fantasien gennemspillede minder for sit indre øje. Nogle gange var det sande erindringer, som der ikke var nogen grund til at pynte på, fordi de var dramatiske eller for den sags skyld romantiske nok, som de var. Såsom gadekampene i Berlin i 1919, da borgerværnet dræbte både Rosa Luxemburg og Karl Liebknecht. Forbløffende, at ingen i familien lod til at have fattet, at Ingeborg havde opkaldt to af sine børn efter dem.

Skandalen i Kiel i 1907 var også sådan en film, hvor man ikke behøvede at lave det mindste om. Det var en dengang uhørt begivenhed, da hun med hjælp fra Ingeborg og andre veninder, alle klædt ud som tjenestefolk, lod sig bortføre af en socialistisk kunstner.

Andre minder var af en art, der krævede forbedring, eller man kunne måske med et moderne ord kalde det redigering, fordi hun faktisk ikke selv havde været til stede. Så havde hun kun en fortalt beretning, der skulle forvandles til indre film.

Lige nu sad hun ved siden af sit livs allerkæreste veninde ombord på den kejserlige yacht *Hohenzollern* i bugten ved Kiel den sommer, hvor Lauritz deltog for første gang med sin nybyggede yacht *Ran*, den smukkeste sejlbåd nogensinde i Kieler Woche, bygget af afrikansk mahogni. *Ran* konkurrerede i den største, kej-

serlige klasse, hvor vinderen altid havde været kejseren selv eller en i den kejserlige familie.

En ung løjtnant på *Hohenzollern* opvartede Ingeborg og forsyndede både hende og veninden med oplysninger, som de to unge kvinder ikke havde det mindste brug for. For eksempel netop det, at det som regel var kejseren selv, der vandt foran de andre familiemedlemmer. Men det kunne selvfølgelig være mere usikkert i år, hvor der deltog fremragende sejlere fra både England og Amerika.

Så langt var filmen mest en komedie. De unge kvinder havde jo et vist hyr med deres dengang helt moderigtige hatte, som så nemt blev grebet af vinden, at de måtte forankre dem med halstørklæder, for at de ikke skulle blæse over bord. Og med den unge løjtnant, der hele tiden oplyste dem om de mest elementære ting om regattaen, fordi han ikke var klar over, hvem de var. Hvad filmens publikum selvfølgelig allerede var. Men han burde have spurgt sig selv, hvorfor de to enlige unge kvinder var kejserens gæster ombord på *Hohenzollern*. Og burde derpå med et minimum af eftertanke have indset, at de tilhørte de såkaldte sejlerfamilier, Kielerregattaens øverste lag, som sandelig ikke havde behov for at blive belært om, hvad sejlsport gik ud på.

Komikken kom sig af det enkle forhold, at publikum vidste alt det, som den unge løjtnant ikke havde fattet.

Senere fulgte de romantiske scener.

Løjtnanten, der tjenstvilligt havde stået ved rælingen med en lang søkikkert for at kunne fortælle, hvilket af de kejserlige hvide sejle der først kom til syne i horisonten, troede først ikke sine egne øjne.

Der var fuld læns på det sidste ben ned mod mållinjen ved *Hohenzollern*, alle yachterne havde altså sat ballonsejl, der sås ekstra tydeligt på lang afstand. Bleg i ansigtet kom løjtnanten hen til damerne og fortalte, at der kun var ét sejl at se i horisonten. Men det var rødt! Et rødt ballonsejl, eller spiler, som det rigtigt hed. Rødt! Hvilken uhørt skandale!

De to kvinder veksler et inderligt varmt, men hastigt og diskret blik. De ved nemlig besked.

Og den flotte løjtnant skal snart blive endnu mere oprørt, da den overlegne vinder nærmer sig i ensom majestæt – nå ja, måske ikke lige det rigtige ord i sammenhængen – og han ligesom alle de andre ombord på *Hohenzollern* ser, at den vældige spiler, der fører *Ran* mod sejren, ikke kun er rød, men også blå og hvid. Den er et kæmpemæssigt norsk flag!

Musikken nærmer sig et crescendo.

De to veninder tager hinanden i hånden.

Det er Lauritz Lauritzen, der sejler mod sejren. Det betyder, at han og Ingeborg får hinanden, selvom det er en mesalliance for familien von Freital. Men sådan lød det væddemål, Lauritz og Ingeborgs modvillige far havde indgået (hvilket publikum ved, derfor jubel og klapsalver i biografen).

Det blev så meget bedre med nutidens filmteknik, hvor der var farvefilm!

Scenen havde i mange år været blandt favoritterne i hendes repertoire. Men i starten som sort-hvid stumfilm med klaverakompagnement bag lærredet. Nu i farver og Cinemascope og med et helt symfoniorkester på den synkroniserede lydside.

Hun behøvede aldrig at lukke øjnene, når hun viste sådan nogle film for sig selv. Nu sad hun på en altan med et tæppe om benene i den kølige forårsluft og så ud over en fyrreskov, der kunne have været tysk, i hvert fald nordtysk som tæt ved østersøkysten, hvor fyrretræerne var lavere og mere knudrede. Hun så fyrreskoven neden for altanen, men så den alligevel ikke, da hun skiftede film til noget mere dramatisk.

Nu stod hun på en talerstol i Berlin, mødelokalet var propfuldt. Rote Hilfe afholdt møder for arbejderkvinder om, hvordan de anvendte de nye præventionsmidler, selvom borgerskabet havde forbudt dem. Man var endnu ikke nået så langt, at man kunne have mændene med til den slags møder, men man forestillede sig, at det blev næste skridt.

Pludselig ryger dørene op, og brunskjorterne stormer ind med jernrør og svære lægtestumper i hænderne.

Skrig, blod, smerter, en lang tåge, hospital. Döblin sidder ved hendes seng og læser højt af sin nye roman, *Berlin Alexanderplatz*.

Var det virkelig sket, eller var det bare noget, hun føjede til i redigeringen?

Det ringede på døren i den anden virkelighed, en treværelseslejlighed i en forstad uden for Stockholm, som hed Näsbypark, og det var mindst fyre år senere.

Først kviede hun sig ved at gå hen og lukke op, som om hun stadig var tilbage i den anden tid, hvor man havde tjenestefolk til den slags.

Dørklokken ringede igen, mere vedholdende, næsten hidsigt.

Da hun fik kæmpet sig hen og lukkede op, indhyllet i tæppet, stod hendes datter udenfor med sønnen Axel, der var blevet sergent og var i uniform.

Det tog hende kun få sekunder at forstå, hvad der var sket. Sverres testamente havde ikke belønnet dem efter fortjeneste, de var endnu en gang blevet spist af med for lidt.

Hun bød dem indenfor, Hélène gik direkte ud i køkkenet og satte vand over til kaffe, sergent Axel fulgte med mormor ind i stuen, hvor han satte sig og tændte en cigaret efter at have forvisset sig om, at der var askebægre.

”Nå, men så er militærtjenesten ovre i Strängnäs vel snart slut?” konverserede hun.

”Ja, gudskelov,” sagde han og blæste en stor røgsky op mod loftet.

”Og nu er du altså kampvognsfører, undskyld kommandør, og derved nærer du slet ingen betænkeligheder?”

”Overhovedet ikke. Det håber jeg da heller ikke, du gør, mormor.”

”Nja, under krigen blev flere hundrede tusinde Panzer skudt sønder og sammen. Tænk bare på, hvordan det gik ved Kursk.”

Barnebarn sergenten kastede sig ud i et langt, myndigt foredrag

om panservåbenets udvikling siden Anden Verdenskrig og den nye 103'er, Kampvogn S' ildkraft og træfsikkerhed.

Han forklarede, hvorfor Kampvogn S nu var den bedste i verden. Hun afbrød ikke, tænkte først lidt på den unge løjtnant i filmscenen ombord på *Hohenzollern*, derefter på helt andre kampvogne, såsom Panzerkampfwagen Königstiger II og før den Tiger I, der begge gik for at være alle andre tanks i hele verden overlegne, men alligevel endte med at blive smadret af mere simple russiske T 34'ere. Horder af T 34'ere. Til menneskehedens bedste.

Hélène kom ind fra køkkenet med kaffen på en bakke. Hendes smældende hæle fortalte, omtrent hvordan det var gået ved eftermiddagens bekendtgørelse af Sverres testamente.

Jamen så var det vel heller ikke værre? At Sverre havde skænket sine to van Gogh'er til et hollandsk museum var vel både forståeligt og sympatisk?

Det ville have været en helt anden sag, hvis han havde gjort familien arveløs, som han jo havde været i sin fulde ret til.

Men som det så ud nu, fik alle de unge betalt deres uddannelse, og dem, der måske snart skulle giftes, fik økonomisk grundlag for at stifte deres eget hjem. Det var da glimrende, eller hvad? Og alle de voksne fik et klækkeligt bidrag til husholdningspengene, selvom kun to af dem havde brug for det, Hans Olaf fordi han var kunstmaler og altså ingenting tjente, forresten omtrent ligesom van Gogh. Og så Carl Lauritz, som heller ingenting tjente, fordi han var en døgenigt.

Men alle andre havde da allerede deres på det tørre, ikke sandt? Lady Rosa var vel mere end forsørget i Skotland? Og nu var det endelig lykkedes hende at få sin juristuddannelse opgraderet derovre, så hun kunne arbejde som advokat eller sådan noget i hele Storbritannien. Og Johanne forsørgede sig mere end godt som litteraturkritiker og docent. For ikke at tale om den mest utilfredse, Hélène selv, der tydeligvis var en særdeles succesrig ejendoms-mægler og garanteret den i familien med den højeste indtægt. Så hvad i alverden var der at brokke sig over?